

Viite VN/26873/2024

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen lausunto koskien naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (NKV-direktiivi) täytäntöönpanoa koskevasta työryhmämietinnöstä

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue antaa seuraavan lausunnon luonnoksesta koskien naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (NKV-direktiivi) täytäntöönpanoa koskevasta työryhmämietinnöstä.

1. Direktiivin nykytila

Mitä huomioita teillä on kansallisen nykytilan ja direktiivin suhteen arvioinnista? Pyydämme arviossanne keskittymään siihen, mitä direktiivi näkemyksenne mukaan edellyttää vähimmäistasolla.

Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin täytäntöönpanoon liittyvän työryhmän mietintö on laaja ja perusteellinen. Direktiivi on tarpeellinen velvoittavuuden näkökulmasta. Terveysten- ja hyvinvoinnin laitoksella on vain Istanbulin sopimukseen perustuva ohjaava ja suosituksia antava rooli suomalaisessa yhteiskunnassa naisiin kohdistuvan pari- ja lähisuhdeväkivallan, perheväkivallan, väkivaltaa käyttävien miesten ja naisten auttamisen sekä väkivallan vakavan eskaloitumisen ehkäisyrahoituksista ja palveluista. Suositukset kohdentuvat hyvinvointialueille, kunnille, järjestöille ja valtion organisaatioille. Lähisuhdeväkivaltaa kokevat ja käyttävät aikuiset sekä perheväkivallalle altistuvat lapset eivät kuitenkaan saa kaikkialla Suomessa palveluita tai palveluiden saatavuus ei ole riittävää. Johtuen esimerkiksi hyvinvointialueiden käytettävissä olevista

resursseista, apua ja palvelua tarvitsevat ihmiset ovat epätasa-arvoisessa asemassa riippuen siitä, missä päin Suomea he asuvat. Tästä syystä katsomme tärkeäksi, että velvoittavuuden vähimmäistaso on määriteltävä lainsäädännössä ja siten tasaa alueiden välisiä eroja palveluiden saatavuudessa.

2. Keskeiset ehdotukset

Mikä on näkemyksenne esityksen keskeisistä ehdotuksista ja suhteesta direktiivin edellyttämään vähimmäistasoon? Pyydämme kommentoimaan jokaista kohtaa erikseen kunkin otsikon alle.

Ei kommentoitavaa.

Asianomistajan suojelun tarpeen arviointia koskeva ehdotus

Direktiivin ehdotus naisten sekä huollettavien alaikäisten lasten suojelemisesta on tärkeä ja perusteltu.

Perheväkivallan ja seksuaaliväkivallan uhrit tarvitsevat yleensä välitöntä suojelua ja erityistukea esimerkiksi silloin, kun on kyse parisuhdeväkivallasta sekä eron jälkeisestä väkivallasta ja vainosta, jolloin rikosten uusimisaste on tyypillisesti korkea, niin kuin ehdotuksessa esitetään.

Rikoslain muuttamista koskeva ehdotus

Ei kommentoitavaa.

Ehdotus erityisen suojelun tarpeessa olevan asianomistajan kuulustelua koskevien säännösten

**laajentamisesta koskemaan seksuaalirikoksen tai
lähisuhdeväkivallan asianomistajan lasta tai
asianomistajan kanssa samassa kotitaloudessa
asuvaa hänestä riippuvaisessa asemassa olevaa
henkilöä, joka on muodollisesti rikosprosessissa
todistajan asemassa**

Direktiivin ehdotus naisten sekä huollettavien alaikäisten lasten suojelemisesta on tärkeä ja perusteltu. Nykyinen jo olemassa oleva lastensuojelun sekä lapsenhuoltoon ja tapaamisoikeuteen liittyvä lainsäädäntö antaa tähän mahdollisuuksia ilman rikosoikeuden prosessia.

Perheväkivaltaa kokevien lasten tilannetta tulee arvioida esimerkiksi silloin, kun on kyse lapsen altistumisesta huoltajiensa välisen parisuhdeväkivallan todistamiselle sekä eron jälkeiselle toisen huoltajan toiseen huoltajaan kohdistamalle väkivallalle ja vainolle. Lapset tarvitsevat erityistukea ja suojelua, koska he voivat olla myös vainon välineitä pitkittyneissä huolto- ja tapaamisoikeusriidoissa. Keskeistä on sosiaalihuollon, olosuhdeselvityksen ja lastensuojelun sosiaalityön ammattihenkilöiden sekä käräjäoikeuden tuomarien täydennyskoulutuksen varmistaminen tunnistamaan lapsen kehityksen vaurioitumisen riski ja suojelun tarve hänen huoltajiensa välisen väkivallan ja eron jälkeisen vainon seurauksena.

**Ehdotus asianomistajan yhteystietojen välittämistä
tukipalveluihin koskevan säännöksen laajentamisesta
koskemaan erityisen suojelun tarpeessa olevaa
seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan
asianomistajaa**

Ehdotus on hyvä ja tarpeellinen, jotta seksuaalirikoksen ja lähisuhdeväkivallan uhrit saavat mahdollisuuden saada asiantuntevaa erityisosaamista edellyttävää apua seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivaltarikoksen jälkeen toipumisen ja selviytymisen tukemiseksi.

Ehdotus yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävästä jatkossa seurata ja arvioida Istanbulin sopimuksen ohella NKV-direktiivin tarkoittamia toimintapolitiikkoja ja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ehkäistä ja torjua direktiivin soveltamisalaan kuuluvan väkivallan kaikkia muotoja
Ei kommentoitavaa.

Seri-tukikeskuksia koskeva ehdotus
Ei kommentoitavaa.

Seri-tukikeskuksiin liittyvä muutosehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin
Ei kommentoitavaa.

3. Vaikutukset

Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

On tärkeää, että lainsäädännöllä luotaisiin velvoittavuus siihen, että hyvinvointialueille mahdollistettaisiin rahoituspohja lähisuhdeväkivaltaerityisten palveluiden

tarjoamiselle seksuaali- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille joko omana palvelutuotantona tai ostopalveluina järjestöiltä. Myös lähisuhdeväkivaltaa käyttävät miehet ja naiset tarvitsevat palvelua, jotta lähisuhdeväkivalta yhteiskunnassa vähenisi ja lähisuhdeväkivallan seurausten hoidon kustannukset vastaavasti vähenisivät tulevaisuudessa.

Lasten suojeleminen perheväkivallan vaikutuksilta sekä tukipalveluiden tarjoaminen ja varmistaminen lapsille ehkäisee ylisukupolvisen lähisuhdeväkivallan kierteen jatkumista ja vähentää tulevaisuudessa perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa sekä palveluiden tarvetta. Oikea-aikaisesti toteutettu lasten suojeleminen ja heille tarjottava psykososiaalinen tuki alentaa myös sosiaali- ja terveystalouden sekä lastensuojelun kustannuksia pitkällä aikavälillä.

Hyvinvointialueiden yhä kiristävässä taloudellisessa tilanteessa olisi erityisen tärkeää, että uutta velvoittaa lainsäädäntöä laadittaessa turvattaisiin palveluiden rahoitus. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue haluaa myös korostaa, että rahoitus uusien palveluiden järjestämiseen tulee turvata nykyisen rahoituksen päälle, jotta uusi lainsäädäntö ei kiristä nykyisten, jo hyvinvointialueiden vastuulla olevien, palveluiden järjestämistä.

Millaisia vaikutuksia viranomaisten toimintaan arvioitte esityksellä olevan?

Hyvinvointialueiden, kuntien, järjestöjen ja valtion viranomaisten välisten yhteistyörakenteiden kehittäminen etenee ja siten seksuaali- ja lähisuhdeväkivaltaa kokevien ja käyttävien aikuisten sekä perheväkivallalle altistuvien

lasten avun tarpeen varhainen tunnistaminen sekä avun saaminen kehittyy parempaan suuntaan Suomessa.

Millaisia muita yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Ei kommentoitavaa.

Millaisia muita vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan? (Esimerkiksi ihmisryhmiin kohdistuvat vaikutukset)

Ei kommentoitavaa.

4. Vaihtoehtoiset ratkaisut

Onko jokin muu tapa, jolla direktiivin edellyttämät vähimmäisvelvoitteet voitaisiin toteuttaa?

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen näkökulmasta on olennaista se, että lainsäädäntö todellisesti vaikuttaa konkreettiseen tekemiseen ja sen edellytyksiin. Siksi esimerkiksi kysymys kansallisen lainsäädännön säätämisestä ei ole olennainen.

Jo tällä hetkellä on Suomessa toimintamalleja sekä lainsäädäntöä, jotka tukevat ja antavat mahdollisuuksia vaikuttaa naisten ja lasten turvallisuuteen. Tästä esimerkkinä on valtakunnallinen monialainen MARAK-toimintamalli, joka on luotu tukemaan vakavaa parisuhdeväkivaltaa kokevia aikuisia tilanteisiin, joissa väkivalta on kärjistynyt jo vaaralliseksi. Pari- ja lähisuhdeväkivallan kärjistymistä vakavaksi ja jopa henkeä uhkaavaksi ehkäistään parhaiten sillä, että

lähisuhdeväkivalta otetaan puheeksi ja tunnistetaan riittävän varhain, jotta väkivaltaa kokevat saisivat apua aikaisemmin. Tämä toteutuu noudattamalla erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluissa THL:n suosituksia systemaattisesta lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisesta. THL on luonut tunnistamiseen ja puheeksi ottamiseen LÄHDE-avainhenkilömallin hyvinvointialueiden sekä kuntien, valtion ja järjestöjen henkilöstölle.

5. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Miten kommentoitte mietinnön näkemyksiä, jotka koskevat suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä (mietinnön jakso 11)?

Ei kommentoitavaa.

6. Muut havaintonne ja kommenttinne esitysluonnoksesta

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Ei kommentoitavaa.

7. Muut havaintonne ja kommenttinne direktiivin vähimmäisvelvoitteita pidemmälle menevistä (kansallisista) tarpeista naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Ei kommentoitavaa.